

© Hazırlayan: www.matematikkafe.com

SIFIRDAN ÇARPANLARA AYIRMA

KOLAY KONU ANLATIM KİTAPÇIĞI-ÖZET

(TYT, DGS, KPSS ve LGS başta olmak üzere tüm sınavlar için temel oluşturur.)

İbrahim Demir-Matematik Öğretmeni

NOT: Bu pdf sürekli güncellenmektedir. Son güncelleme: 17.09.2026

Diğer konulara [Bu Linkden](#) ulaşabilirsiniz.

www.matematikkafe.com

Gerekli Bilgiler

1)

★ TERİMLER

- **Sabit (Sayı):** Değeri değişmeyen sayılar.
Ör: 3, -8, 15
- **Değişken (Harf):** Değeri değişebilen sayılar.
Ör: a, b, x, y
- **Katsayı:** Bir harfle çarpılan sayıya katsayı denir.
Ör: $5x \rightarrow 5$ katsayı, x değişken
- **Terim:** Cebirsel ifadede toplama veya çıkarma ile ayrılan parçalara terim denir.
Ör: $3x + 2y - 7 \rightarrow 3$ terim (3x, 2y, -7)

2)

$$3 \times a = 3a$$

$3 \times a$ şu şekilde ifade edilebilir $3a$

$$3a \times 2 = 6a$$

$3 \times 2a$ şu şekilde ifade edilebilir $6a$

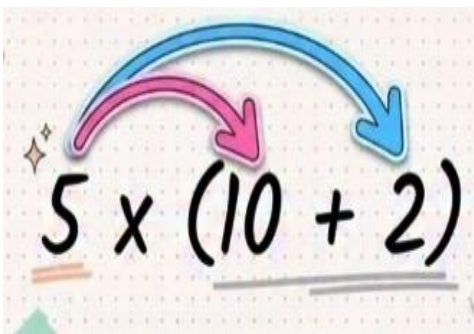
3)

TOPLAMA ve ÇIKARMA	Benzer terimler toplanır. (a,b,x,y gibi harfler benzerdir.)	$3x + 5x = 8x$ $2a - a + 4a = \underline{5a}$
ÇARPMA	Sayı ile harf çarpılır. Üsler aynı tabanda ise toplanır.	$4x \cdot 3 = 12x$ $2a \cdot 5b = 10ab$ $x^2 \cdot x^3 = x^5$
DAĞILMA ÖZELLİĞİ	Parantez içindeki terimlerin her biri dışarıdaki sayı ile çarpılır.	$3(x + 4) = 3x + 12$ $-2(a - 5) = -2a + 10$
SAYI İLE İFADE ÇARPMA	Sayı, ifadedeki tüm terimlerle çarpılır.	$5(2x - 3) = 10x - 15$
İFADE İLE İFADE ÇARPMA	$(a + b)(c + d) = ac + ad + bc + bd$	$(x + 2)(x + 3)$ $= x^2 + 3x + 2x + 6$ $= x^2 + 5x + 6$

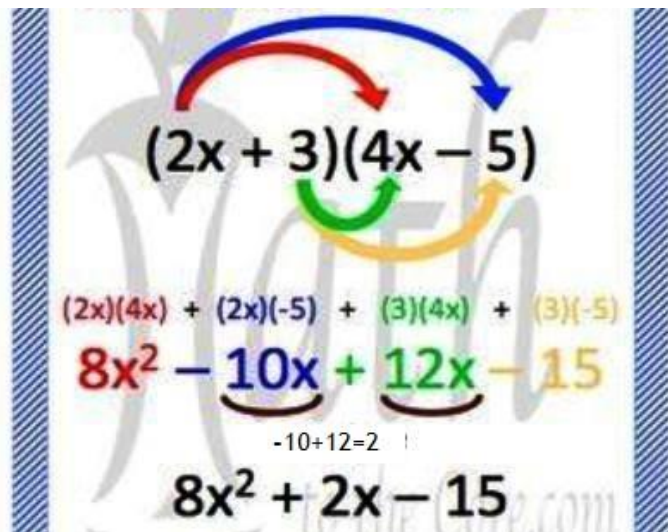
4)

$$-(-A+B)=A-B$$

5)

$$5 \times (10 + 2)$$

$$(2x + 3)(4x - 5)$$

$$(2x)(4x) + (2x)(-5) + (3)(4x) + (3)(-5)$$

$$8x^2 - 10x + 12x - 15$$

$$-10 + 12 = 2$$

$$8x^2 + 2x - 15$$

Çözümlü Örnekler

1	$(x + 3)(x + 5)$	$= x(x) + x(5) + 3(x) + 3(5)$ $= x^2 + 5x + 3x + 15$	$x^2 + 8x + 15$
2	$(2x + 1)(x - 4)$	$= 2x(x) + 2x(-4) + 1(x) + 1(-4)$ $= 2x^2 - 8x + x - 4$	$2x^2 - 7x - 4$
3	$(3x - 2)(x + 6)$	$= 3x(x) + 3x(6) - 2(x) - 2(6)$ $= 3x^2 + 18x - 2x - 12$	$3x^2 + 16x - 12$
4	$(5x + 4)(x - 3)$	$= 5x(x) + 5x(-3) + 4(x) + 4(-3)$ $= 5x^2 - 15x + 4x - 12$	$5x^2 - 11x - 12$
5	$(2x - 7)(x + 2)$	$= 2x(x) + 2x(2) - 7(x) - 7(2)$ $= 2x^2 + 4x - 7x - 14$	$2x^2 - 3x - 14$
6	$(4x + 1)(3x - 5)$	$= 4x(3x) + 4x(-5) + 1(3x) + 1(-5)$ $= 12x^2 - 20x + 3x - 5$	$12x^2 - 17x - 5$

Çarpanlara Ayırma

1-) ORTAK ÇARPAN PARANTEZİNE ALMA

Ortak çarpan parantezine almaktaki amaç terim sayısını bire düşürmektir.

ÖRNEK-I :

www.matematikkafe.com

$$\begin{array}{c} a \cdot b + a \cdot c = a \cdot (b + c) \\ \downarrow \quad \quad \downarrow \\ \text{ortak} \quad \text{ortak} \end{array}$$

ÖRNEK-II :

$ax+bx-cx$ ifadesini çarpanlara ayıralım:
 $ax+bx-cx$ üç terimlisinde ortak çarpan x 'tir.
Buna göre;
 $ax+bx-cx=x \cdot (a+b-c)$ olur.

Ödev: Aşağıdaki ifadelerin ortak çarpanını bulunuz.

a) $6X+12$ b) $12X+8$ c) $8X+4X$

İpucu: En büyük ortak çarpan veya çarpanlar bulunacak.

2-) GRUPLANDIRARAK ÇARPANLARA AYIRMA

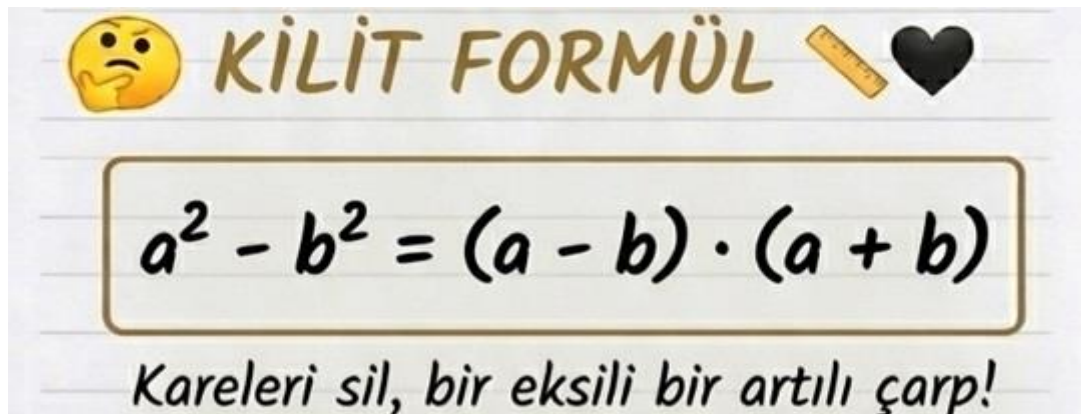
Verilen ifadenin terimleri uygun şekillerde guruplara ayrılır ve her grupta ortak bir çarpan bulunmaya çalışılır.

ÖRNEKLER:

$$\begin{aligned} \text{I-)} \quad ax+bx+ay+by &= (ax+bx) + (ay+by) \\ &= x(a+b) + y(a+b) \\ &= (a+b) \cdot (x+y) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{II-)} \quad ax-a-x+1 &= (ax-a) + (-x+1) \\ &= a(x-1) -1(x-1) \\ &= (x-1) \cdot (a-1) \end{aligned}$$

3-) İKİ KARE FARKI OLAN İFADELERİN ÇARPANLARA AYRILMASI www.matematikkafe.com

ÖRNEKLER:

$$\text{I-)} \quad \begin{array}{ccc} 4x^2 & - & 9 = (2x-3)(2x+3) \\ \downarrow & & \downarrow \\ 2x & & 3 \end{array}$$

$$\text{II-)} \quad (2x-3)^2 - 1^2 =$$

$$\begin{array}{ccc} \downarrow & & \downarrow \\ (2x-3) & & 1 \end{array}$$

$$\begin{aligned} &= [(2x-3)-1] \cdot [(2x-3)+1] \\ &= (2x-3-1) \cdot (2x-3+1) \\ &= (2x-4) \cdot (2x-2) \\ &= 4(x-2) \cdot (x-1) \end{aligned}$$

4) İKİNCİ DERECE DENKLEMLER ÇARPANLARI

4 $x^2 - 7x + 12$

Çözüm:
Çarpımları 12,
toplamları -7 olan
sayılar: -3 ve -4
 $\rightarrow (x-3)(x-4)$